

מוסרי דעת ונתיבי תורה מהיכל רבינו מרן ראש הישיבה שליט"א

• ישיבת פוניבז' •

פרשת צו - פרה תשפ"ד

• בס"ד • גליון מ"ז •

הלקח הנלמד מפורים כהכנה לחג הפסח

שלנו תלוי בנו, כל המצב הגשמי שמתרחש בעולם מגיע כתוצאה מהמצב הרוחני שלנו.

העולם כולו בשביל ישראל וכך צריך לחיות

מרדכי כינס את כולם כדי להתפלל, ולקח עמו עשרים ושנים אלף ילדים והתפללו ולמדו, ורק בזכות כך נשעו, וכמו דאיתא במדרש (לקוט שמעוני, אסתר תתרכ"ז) "וכיון שעבר שתי שעות בלילה נשמעה בכיתן במרום ותפלתן של אבות, אמר הקב"ה מלאכי השרת בכית קטנים אני שומע כגדיים וטלאים", הקול הזה של התינוקות שלומדים תורה ומתפללים - זה גרם להצלה הגדולה. מוטל עלינו להשריש בתוכנו את הידיעה הפשוטה הזאת שזה הכל, אין שום כוח אחר!

את המחשבה הזאת שהכל תלוי במצב שלנו בקיום התורה - צריך לחשוב ולהרגיש כל היום כל הזמן, זה הנושא, כל העולם הזה נברא בשביל התורה ובשביל עם ישראל, זה כל הסיבה של העולם, השמש והירח והכוכבים, וכל הימים והאוקיינוסים, הכל מסתובב בשביל שיהיה יהודים שומרי תורה ומצוות, ואת זה כל אחד צריך לדעת כל היום. ופעם כל יהודי פשוט ידע את זה, אבל היום הלוואי שאנחנו - יושבי ביהמ"ד נחיה את זה.

יצירת ישראל היא שלא כדרך הטבע, ומהותו היא "אין עוד מלבדו"

ידועים דברי הנפש החיים (ש"ג, פ"ב) "ובאמת הוא ענין גדול וסגולה נפלאה להסיר ולבטל מעליו כל דינין ורצונות אחרים שלא יוכלו לשלוט בו ולא יעשו שם רושם כלל. כשהאדם קובע בלבו לאמר הלא ה' הוא האלקים האמתי ואין עוד מלבדו יתברך שום כח בעולם וכל העולמות כלל והכל מלא רק אחדותו הפשוט ית"ש. ומבטל בלבו ביטול גמור ואינו משגיח כלל על שום כח ורצון בעולם. ומשעבד ומדבק טוהר מחשבתו רק לאדון יחיד ב"ה. כן יספיק הוא יתברך בידו שממילא יתבטלו מעליו כל הכחות והרצונות שבעולם שלא יוכלו לפעול לו שם דבר כלל", אם האדם חושב שאין עוד מלבדו - גם בדברים הפרטיים אצלו נהיה לו כך, הוא יוצא מדרך כל ההנהגה הטבעית. וזה בעצם החפצא של עם ישראל, עם ישראל מייצג את המהות של "אין עוד מלבדו", היצירה של עם ישראל היא נגד דרך הטבע שאברהם ושרה, ויצחק ורבקה לא היה בכוחם ללדת, וכל היציאת מצרים, הכל היה שלא בדרך הטבע, בלי שום מהלך טבעי.

אבל באמת צריך לדעת שהכל מגיע מכוח הקב"ה ורק מפעם לפעם יש 'חלונות' שמאירים לנו את זה, וזה קורה לנו עכשיו בפורים, פורים בא שוב פעם להזכיר לנו שאין עוד מלבדו, הכל מסתובב סביב האמת הזאת. ואת זה אנחנו צריכים לדעת היטב, ותמיד לחזור ולשנון, ולא ללכת ולהיסחף אחרי כל מיני דמיונות.

בתפילה ניכר על האדם כמה הוא שייך ל"יקראוהו באמת"

והמקום שבו ניכר אם באמת הצלחנו בזה או לא הוא בתפילה, מי שמתפלל ומרגיש שפה נמצא הכל, וזה האמת, או שמרגיש שהתפילה באה רק כתוספת, ודאי שצריך להתפלל אבל זה לא העיקר. אם לאחד יש חולה והולך לרופא - הוא מתפלל שהרופא יצליח במלאכתו, אבל אם אין לו רופא או שהרופא אומר שאין לו מה לעשות - התפילה היא לגמרי אחרת. גם כעת אנו שומעים אצל חולים בקוונה שהרופאים אומרים שהם אינם יודעים כלום, וצריך רק להתפלל. ואם בתפילה האדם מרגיש שאין לו שום דרך ופתרון אחר, הכל נמצא סביב זה - אצלו התפילה היא תפילה, וע"ז נאמר (תהילים קמ"ה, י"ח) "לכל אשר יקראוהו באמת", אבל אם התפילה אצלו באה רק כתוספת, והוא לא מרגיש שפה תלוי הכל - זה משהו אחר לגמרי.

הרמב"ם בסוף מניין המצוות מבאר מהו הטעם שתקנו קריאת המגילה בפורים: "שהנביאים עם בית דין תיקנו וציוו לקרות המגילה בעונתה כדי להזכיר שבחיו של הקדוש ברוך הוא ותשועות שעשה לנו, והיה קרוב לשווענו כדי לברכו ולהללו, וכדי להודיע לדורות הבאים

הימים שבין פורים לפסח - ימי גאולה

התקופה שבין פורים ועד פסח זה זמן של ימים מיוחדים, ימי גאולה. ובפסח אנו אומרים "והיא שעמדה לאבותינו ולנו שלא אחד בלבד עמד עלינו לכלותינו... והקב"ה מצילנו מידם", והביאור בזה הוא שבכל דור יש צרה שמגיעה מכוח ההידרדרות הרוחנית שבדור הזה, וכמו דאמרין במגילה (ב.י) שהסיבה שנגזרה הצרה בזמן מרדכי ואסתר הייתה "מפני שנהנו מסעודתו של אותו רשע", בגלל שחטאו ועברו עבירות זו הסיבה שנגזרה עליהם הגזירה, ובזכות מה שחזרו בתשובה והתפללו לפני הקב"ה ניצלו. כך גם בכל דור יש צרה שמגיעה על ישראל בגלל עבירות שעשו, והקב"ה מציל אותנו, והדרך להצלה היא שגורם לנו לחזור בתשובה.

היהודים מתנהלים רק על פי רוחניות

וכך גם כתוב (ירושלמי מגילה ג.) שלעתיד לבא "הקב"ה מעמיד עליהן מלך קשה כהמן ומיד הן עושין תשובה והן נגאלין", דהיינו, יש את המהלך של הגויים בעולם, ויש את המהלך של היהודים, הגויים חושבים שהעולם מתנהל לפי הפוליטיקה העולמית שבכל מדינה, כוחי ועוצם ידי. אבל עם ישראל מתנהג בצורה אחרת לגמרי, הכל תלוי ברוחניות. אף גוי לא יכול לעכב את הגאולה של עם ישראל, ופרעה כל מה שניסה לעכב את עם ישראל במצרים לא עזר לו כלום, ומתי שהקב"ה רצה להוציא את עם ישראל - אז הם יצאו, וכשיש חטא זה מה שגורם לזה להתעכב.

נס המגילה היה שלא על פי דרך הטבע

צורת ההסתכלות על המגילה היא שמצד ההשתלשלות הפשוטה הכל היה נגד עם ישראל, כל העולם היה נגדם, והמן - עמלק שולט על המדינה, ונראה שע"פ דרך הטבע אין להם שום סיכוי, ועדיין הגמרא מחפשת סיבה למה נגזר על עם ישראל כליה, דהיינו שלא די בסיבות הטבעיות, ואילו אצל הגויים לא מחפשים סיבות לכליה, כך נהיה וכך צריך להיות באופן טבעי, וזה המציאות. וגם צורת ההצלה לא הייתה בדרך הטבע, ראו מצב שהמלאכים התערבו כאן בכל ההצלה, וכפי שהגמרא (מגילה טז.) מספרת "דאזל ואשכח **למלאכי השרת דאיזמו ליה כגברי וקא עקרי לאילני דבוסתני ואמר להו מאי עובדיכו אמרו ליה דפקדין המן**", מלאכים נדמו לשלוחיו של המן ואמרו לאחשוורוש שהמן ציום לעקור האילנות שבגינת המלך. ומבואר בפרקי דר"א (פרק מ"ט) "**באותה שעה מה עשה אליהו ז"ל נדמה לחרבונו** אחד מסריסי המלך אמ' לו אדני המלך יש עץ בביתו של המן וכי", ובגללו תלו את המן, ראו להדיא שיש התערבות מן שמיא.

כל הצרות והישועות בעולם תלויות רק בנו

וזה בא להגיד לנו שעם ישראל אף פעם לא חי בצורה של דרך הטבע, כל הצרות והישועות, הכל תלוי בשמירת התורה של עם ישראל, בכל פורענות הבאה על כלל ישראל, אם יש נביא הוא אומר להם מה העבירה, אבל אם אין נביא - מוטל עלינו לפשפש במעשנו ולחפש ולדעת מהי סיבת הפורענות. וכמו שבבית ראשון אמרין בגמרא (נדרים פא.) "דבר זה נשאל לחכמים ולנביאים ולא פירשוהו עד שפירשו הקב"ה בעצמו דכתיב (ירמיהו ט', י"ב) ויאמר ד' על עזבם את תורת וגו' היינו לא שמעו בקולי היינו לא הלכו בה אמר רב יהודה אמר רב שאין מברכין בתורה תחלה", אף אחד לא ידע מהי סיבת חורבן בית המקדש, עד שהקב"ה אמר שהסיבה היא בלל שלא בירכו בתורה תחילה, אין פורענות שמגיעה סתם, לא משנה מה גודל הפורענות, תמיד יש לה סיבה.

ידועים דברי המגיד מקלם לאחר שהרפורמים עשו את הוועידה הראשונה שלהם בגרמניה נגד התורה, איך לשנות את התורה לפי צרכיהם, ואמר שבעיר הזאת עוד יקומו גויים ויכתבו שו"ע חדש של חוקים, שיגידו טוב שביהודים הרוג, וכך הווה. הכל תלוי בנו, כל המצב

יום "בכל דור ודור", הכוונה היא שזה בכל יום ובכל שנה ובכל מצב - תמיד ישנו בעולם איזה גוי שרוצה להשמיד את עם ישראל.

וכל זה תלוי בנו, דהיינו, הספק הקיומי של עם ישראל הוא ספק, תמיד אנחנו בספק אם כן או לא, לא כמו שום עם, אין שום עם בעולם שיש מישהו שרוצה להשמיד אותו לגמרי מלבד היהודים, ורק על האומה הישראלית יש הרוצים שלא תהיה כלל בעולם, והמצב שלנו נמצא תמיד במצב מיוחד בכזאת צורה, והדבר היחיד שמחזיק אותנו הוא זיכרון מעמד הר סיני.

מה אנו לוקחים מפורים

ולכן מוטלת עלינו החובה העצומה הזאת - להמשיך את ההשפעות של ימי הפורים, להתפלל וללמוד יותר, ולדעת ולקבוע בנפשנו שהעיקר מה שמחזיק את היהודים והעולם זה אנחנו, התורה בעצמה, וזה המסר של פורים.

פעם בשנה יש פורים, והיום הזה בא להשריש לנו לכל השנה את הרגע והסיבה שהעולם נברא, ואת כל המצב של עם ישראל בעולם, וכך נוכל להגיע באמת מוכנים לגאולה של פסח.

כל אחד צריך לחיות להרגיש ולהמחיש את עיקרי האמונה, להסתכל על ההתרחשויות בעולם במבט של אמונה וביטחון, לרצות להתקרב ולהרגיש שעיקר ההצלחה נמדדת ברוחניות, ולדעת שהצלחה גשמית אינה מטרת היהודים בעולם.

לאחר נס פורים התחוללה התעוררות עצומה בעם ישראל ומזה צמחה גדלותו של בית שני. ואז גם תקנו אנשי כנסת הגדולה תפילות וברכות וכל המסורת, ויש בזה גם תקנות מגבילות מאוד, ורק מכוח אהבה לקב"ה זה הצליח להתקבל.

קבלת התורה מאהבה עשתה שינוי עצום - כל תקנות התפילה והברכות. ואף שהיו עדין תחת מלכי פרס, רחוקים מהצלחה ועשירות גשמית - היו להם חיים מלאים רוחניות.

(מוצש"ק לסדר תצוה, תשפ"א)

שאמת מה שהבטיחנו בתורה, "ומי גוי גדול, אשר לו אלוקים קרובים אליו", הנה התורה אמרה לנו את זה, וכך הוכח לכל העולם, לא היה שום סיבה אחרת שינצלו מלבד התפילה, וברגע שהם שינו את המצב שלהם ועשו צום ג' ימים - נהייתה הישועה. וצריך להשריש לעצמנו את האמת הזאת, שבעצם עברנו את הפורים בשביל זה.

ואת זה אנחנו אומרים כל יום בתפילת מעריב - "ואמונה כל זאת", ממש מילה במילה את כל הניסים של פורים, "הנפרע לנו מצרינו", "וירם קרנו על כל שונאנו", וכך הלאה, מילה במילה פורים, כשחיברו את התפילה הזאת מסתמא היה זה אחרי נס פורים, כך הם הרגישו. וכך בכל דור ודור, נדמה בכל רגע שהנה חלילה עם ישראל הולך ליפול, ובי"ה כולם חיים וקיימים.

והסיבה לכך היא התורה והתפילה, אלו הם הדברים הגורמים לכך. היום העולם מוטל עלינו, רוב עם ישראל הוא לא שומרי תורה ומצוות, וכל מי שהוא משומרי התורה והמצוות - אחוז גדול מהעולם עומד עליו, התורה התפילה והאמונה.

"והקב"ה מצילנו מידם בכל דור ודור"

ואת זה אנו צריכים להשריש בתוכנו עכשיו בימים האלו שבין פורים לפסח, וכמו שהגמרא (מגילה ו:) אומרת "מסמך גאולה לגאולה", הימים הללו הם שני גאולות סמוכות, בפסח היה את שיא הגאולה, אף אחד לא אמר שזה מגיע מהטבע, ובהתחלה פרעה ניסה אמנם לתלות את זה בטבע, אבל מהר מאוד כולם הבינו שזה לא כך, ובכל הניסים שנעשו במצרים ובקריעת ים סוף כולם ראו להדיא את הקב"ה בכבודו ובעצמו "ועברתי בארץ מצרים בלילה הזה" (שמות י"ב, י"ב). ובפורים גם רואים שהכל נס, וזה בא לאחד את שני הדברים האלו, להראות ולהוכיח שהכל הקב"ה עושה, אין עוד מלבדו, וזה שורש האמונה, ועל זה מוטל עלינו לעבוד עכשיו.

וממילא אנו צריכים להרגיש שאנו צריכים להמשיך את הפורים בחלק הזה - לדעת שבכל דור ודור עומדים עלינו לכלותנו, והקב"ה מצילנו מידם. אומרים את זה בהגדה של פסח, אבל צריך לדעת שזה בכל

ואת כל הבית הגדול שרף באש - נס הצלת התורה לדורות

ברשות מרן ראש הישיבה שליט"א. לפני שישים ושמונה שנים, בשב"ק פרשת חוקת (שקוראים בה את פרשת פרה) שנת תשי"ד, מרן הגר"א קוטלר זצ"ל מסר שיעור בפוניבז', היה זה תשע שנים אחר החורבן הגדול של יהדות ליטא, ומרן הרב מפוניבז' זללה"ה פתח והשמיע לכבודו דברי הקדמה.

בדרשתו הוא הביא את הילקוט שמעוני על הפרשה (במדבר פרק י"ט, רמז תשנ"ט) "ושרף את הפרה לעיניו וישרוף את בית ד' ואת בית המלך. את עורה ואת בשרה ואת דמה על פרשה ישרוף ואת כל בתי ירושלים ואת כל הבית הגדול שרף באש, ולמה הוא קורא אותו הבית הגדול, אלא זה בית מדרשו של רבן יוחנן בן זכאי ששם היו מתנין גדולתו של הקב"ה, ולקח זה נבוכדנצר. עץ ארז ואזוב ושני תולעת זה חנניה מישאל ועזריה. והשליך אל תוך שרפת הפרה קטל המון שביבא די נורא", המדרש מסביר את הפרשה של פרה אדומה בצורה שונה מהפשט הפשוט. נבוכדנצר שרף את כל ירושלים, את בתי מדרשותיה, ובבבל הוא זרק לאש את חנניה מישאל ועזריה, ומה יצא מהשריפות הללו? בתי המדרש ממשכים לדורות, חנניה מישאל ועזריה ניצלו, ואילו להיפך, אלו שזרקו אותם אל תוך האש הם אלו שנשרפו וכלו מן העולם.

וממשיך המדרש: "ואסף זה הקב"ה דכתיב ביה ונשא נס לגוים ואסף נדחי ישראל. איש זה הקב"ה דכתיב ביה ד' איש מלחמה, טהור זה הקב"ה דכתיב טהור עינין מראות ברע. את אפר הפרה אלו גליותיהם של ישראל. והניח אל מחוץ למחנה במקום טהור זה ירושלים שהיא טהורה". מרן הרב זללה"ה קרא את כל דברי המדרש בלי להסביר אותם, אבל כולם הבינו במה מדובר, זה הרי היה מספר שנים מועטות לאחר החורבן הגדול בליטא ולא נישאר כמעט כלום, מי נשאר? נשאר ר' אהרן, הרב מפוניבז' - חנניה מישאל ועזריה, ומהם גדל וצמח כל היהדות, ובזכותם אנו עומדים כאן.

מהו הכח? קראנו בפרשת השבוע "ודברתם אל הסלע" (במדבר כ', ח), ובלש"ו (דרוש עולם התורה חלק ב' דרוש ה' ענף ג' סימן ח') מבאר את ענין הדיבור אל הסלע "מ"מ אך באשר שלא ראה את אור הכבוד על הסלע הנה עלה בדעתו כי בודאי נשתנה הענין עכ"פ. ע"י החטא אשר מדבר נרגן הנז'. ונתחלף הסלע ונשתנה מהאור דהעה"ח. סיהרא קדישא מעין גנים דלית לה פסק. וירד למדרגת האור דעה"ע שהוא סלע דמטט' קשה כאבן מסטרא דעבד אשר הרע כרוך סביבו ונעשה מהסלע צור וכמו הצור שבחורב. ולכן חשב כי חלילה הוא להתנהג בו עתה בדיבור ופיוסא כהראוי לברתא דמלכא חלילה וחלילה. כי הרי צריך להבדיל בין הקודש ובין החול ואין חולקין כבוד למי שאינו ראוי", "הסלע" הוא היצר הרע, והצורה שמועילה לנצח אותו היא על ידי שנדבר אליו וזה מועיל, ורק כך אפשר לנצח את היצר.

וכדי לבאר את הענין מספר מעשה, הר"ר שלמה לורנץ ז"ל שהיה חבר כנסת בא"י סיפר לי שבקום הישיבה הוא ליווה את מרן ראש הישיבה רבי אהרן קוטלר זצ"ל לאסוף כסף אצל גביר בשביל בנין התורה בישיבה, ור' אהרן כדרכו דיבר באש להבה, ואותו גביר לא הבין למה הוא צועק, ואמר לר' שלמה לורנץ שאם הוא צועק מסתמא שאין לו פרנסה, ואולי שהוא ילך להיות שוחט ומזה הוא יתפרנס, ואמר לו שהוא לא יודע אם יש בכוחו לשחוט בהמות (גסות), אבל עופות בודאי שיש לו כוח לשחוט, כך הבין אותו הגביר - לפני שבעים שנה - את כוונתו של ר' אהרן. וגביר כזה הוא בודאי סלע, כל ליבו הוא סלע. זה היה המצב באותם הימים, אבל ר' אהרן ידע לדבר אל הסלע, וכמו שכתוב בהמשך הפסוק "ונתן מימיו" - מגיע המים, אין יותר יצר הרע - סלע, יש תורה.

(נאמר במעמד אלפים בהיכל ישיבת ליקוד - פרשת חוקת תשפ"ב)

י"ל ע"י מכוון 'צור התורה'

לתרומות והנצחות:

02-302-4186

לקבלת הגיליון מידי שבוע באמייל:

mzh0747@gmail.com

נתרם ע"י ידידנו

הרה"ג רבי יצחק מרצבך שליט"א

לרגל השמחה השרויה במעונו

בהולדת בתו שחתי'

יהר שישנו אביה ומהם לגולה לתורה לחיוב ולמעשים טובים

מלבד חומה נשגב ברכותינו לחתן המופלג ברוך המיושנות. מבחירי פארי גדולי הישיבה הק', שברוב כשרון ותבונה מנחיל את תורתו ומשנתו של רבינו הגדול מרן ראש הישיבה שליט"א, להפיץ לרבים מעיינות תורה חכמה ומוכר במסירות ובדייקנות לעונן יעמדו ימים רבים

ה"ה יחידת הנעלה הרב יוסף גולדשטיין שליט"א

הלמדו היבט ונאמנו של רבנו מרן שליט"א

לרגל שמחת נישואי בשנת"א ע"ג' למשפחת כרוסברד שתתי יחד רצון שייכו לבנות את ביתם על אדני התורה והיראה, לתפארת וברכה בעם קודש החתונה התקיים א"ה ביום ג' אדר ב' באולם ארמונות חן - ב"ב

מוקדש לכבוד השמחה בבית הישיבה הק'

שמחת אירוסין החתן המופלג הבה"ח אלעזר מנחם מן קופמן יחי'

מן מורונו הגאון רבי מייכאל שליט"א

נכדו החיבו של רבינו הגדול מרן ראש הישיבה שליט"א

ולמעלה בקודש רבינו מרן הרב זללה"ה בורא עולם בקנין השלום זה הבנין